

הגאון רבי שלמה זילברשטיין רב דחסידי גור, בני ברק

אור ליום ה' ל'ס' "לשמור א"כ דברי התורה"

לכבוד עורכי הקובץ החשוב נזר התורה שע"י הישיבה הגדולה
"נזר התורה" המגדלת רבות בשנים תלמידי חכמים וחסידים בדרך
ישראל סבא.

תיתי להו אשר הישיבה הוקמה על שמו של הרה"ח ר' זעליג
שטיצברג זצ"ל אשר כל ימיו עסק בתורה ועבודה וחסידות, וקיבץ
בדרכו זו בחורים ואברכים תלמידי חכמים מופלגים ויראי שמים
וחסידים, ועתה הם ממשיכים דרכו בישיבה זו, ובפרט שעל כל זה
יש גדול ועומד על גבם אשר ממשיך להדריכם ומוסר נפשו עבור
הצלחת הבחורים שלא יחסר להם מאומה בגשמות וברוחניות
אשר ידוע שבזמנים כיום אין זה דבר של מה בכך.

וע"כ בואו ונחזיק לו טובה ה"ה ידידי חתנו הרב הגאון החסיד ר'
נחום רוטשטיין שליט"א אשר כבר ח"י שנים לא מש מתוך האוהל
לעסוק לטפח אותה, יעזור ה' יתברך שזוכה להמשיך ולהרבות
תורה עוד רבות בשנים ולראות במהרה בימינו בביאת גואל צדק.

מאת ידידו הדיש"ט ותורתו מאז ומקדם

שלמה זילברשטיין

עשיית תשמישי מצוה – מן המותר בפ"ך

כנ"ל משום דצריך להיות מדבר המותר בפ"ך
משום דכתיב למען תהי' תורת ד' בפ"ך וזה
כתוב אצל תפילין כמו שכתוב בפסוק והיה
לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהיה
תורת ד' בפ"ך.

(ב) והנה הרמ"א ז"ל באו"ח סי' תקפו (סעיף א')
פסק: וכן שופר מבהמה טמאה פסול,
ומקור דברי הרמ"א ז"ל הוא מהר"ן פ"ב דר"ה,
אך הר"ן עצמו רק מסתפק בדין זה ויסוד הספק
הוא דזה הדין שתפילין צריך להיות מעור

(א) הרמב"ם ז"ל פסק (פסק א') מהלכות תפילין הלכה ז':
אין כותבין תפילין על גבי עור
בהמה טמאה רק על גבי עור בהמה טהורה,
והנה הרמב"ם ז"ל לא כתב הטעם למה אין
כותבין על גבי עור בהמה טמאה, אבל כשנמצא
את מקור דברי הרמב"ם ז"ל יתבאר גם הטעם,
דמקור דבריו הוא מגמרא במס' שבת (קמ).
ת"ר כותבין תפילין על גבי עור בהמה טהורה
וכו' אבל אין כותבין ע"ג עור בהמה טמאה
וכו' דכתיב למען תהי' תורת ד' בפ"ך מדבר
המותר בפ"ך, וא"כ זה טעם הרמב"ם ז"ל שפסק

שמים רק בהמה טהורה בלבד ולכן שופר מבהמה טמאה פסול.

וישוב מנסה הר"ן ז"ל לדחות בטענה שזה לא ראיה גמורה כיון שלבסוף במסכת שבת דף כח הנ"ל מסתפקת הגמרא אם התחשש שהיה במשכן היה מדבר טהור א"כ רואים מזה שלא סוברים כמו רבי יוסף שמדמה משכן לתפילין ולכן לומד את הברייתא הנ"ל שלא הוכשרו במלאכת שמים אלא בהמה טהורה שזה כולל גם דברים אחרים חוץ מתפילין, וכיון דחזינן שהגמרא מסתפקת ע"כ דס"ל דרק בתפילין אנו מצריכים שיהיה מבהמה טהורה והטעם היות שכתוב למען תהיה תורת ד' בפיו ודורשים מן המותר בפיו, ומשכן אף שזה מלאכת שמים אבל לא נקרא תורת ד', ורק תפילין נקרא תורת ד' מפני שכתוב בזה השם ולכן נקרא תורת ד', וא"כ לפ"ז שופר גם לא נצטרך שזה יהיה דוקא ממין טהור. עכ"פ הרמ"א ז"ל פסק להחמיר דגם בשאר מצוות צריך שיהיה ממין טהור וכהצד הראשון של הר"ן ז"ל.

ג) **והנה** המגן אברהם שם (או"ח סי' תקפו ס"ק ג) על דברי הרמ"א הנ"ל הביא קושיית העולת שבת דלמה פסק הרמ"א שפסול הרי אנחנו לא פוסקים כמו הברייתא של רבי יוסף שאומרת דלא הוכשרו למלאכת שמים אלא מבהמה טהורה בלבד, דאם לא כן למה אנו צריכים פסוק מיוחד בתפילין על למען תהיה תורת ד' בפיו ללמוד מזה שצריך שיהיה מן המותר בפיו, וע"כ שלא פוסקים כמו הברייתא שלא הוכשרו במלאכת שמים אלא מבהמה טהורה בלבד, ולפ"ז באמת בכל הדברים יהיה כשר אף ממין לא טהור חוץ מתפילין שבה אנו לומדים מפסוק מיוחד למען תהיה תורת ד' בפיו מן המותר בפיו, וע"כ חולק העולת

טהורה מובא בעוד מקום בש"ס מלבד בגמרא שבת הנ"ל (קט) והוא בשבת דף כח בפ' במה מדליקין בברייתא שלמד רבי יוסף תני רבי יוסף לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד ושם ע"ב שואלת הגמרא למאי הילכתא ומתרתת הגמרא לתפילין, ושואלת הגמרא תפילין בהדיא כתיב בהו למען תהיה תורת ד' בפיו מן המותר בפיו, עד שהגמרא מגיע למסקנא שהברייתא באה ללמד על רצועות של תפילין שגם זה צריך להיות מעור בהמה טהורה מפני שזה מתרבה מדין מלאכת שמים, זאת אומרת דאם רק היה לנו הדרש מהפסוק של למען תהיה תורת ד' בפיו מן המותר בפיו הייתי מרבה רק עור הפרשיות שתורה כתוב בהם כפי שרש"י ז"ל מסביר שם או עור הבתים שבזה נמצא שין של תפילין, וכן במקום הרצועות שנמצא בזה הקשר של ד' וי' שזה מהווה שם שדי' יחד עם השין שבבית וזה גם נקרא תורת ד', אבל שאר הרצועות לא הייתי לומד מזה כי אף שיש הלכה למשה מסיני שהרצועות צריכים להיות שחורות אבל טהורות לא הייתי יודע, ועל זה באה הברייתא של רבי יוסף ומרבה שגם הרצועות צריכות להיות מטהורות היות וזה מלאכת שמיים ולא הוכשרו למלאכת שמיים אלא עור בהמה טהורה בלבד, ולכן מסתפק הר"ן ז"ל דאם כך שיש לנו עוד דין של הברייתא שאם זה מלאכת שמיים צריך להיות מדבר טהור אז יתכן שיש לנו להצריך גם בשופר שזה יהיה מבהמה כיון שגם זה נקרא מלאכת שמים, כפי מה שלמדנו במסכת ר"ה דלכן שופר של פרה פסול מפני שזה מזכיר חטא העגל ואין קטיגור נעשה סניגור בעבודות שהכה"ג הי' נכנס לפניו ושופר כיון דלזכרון קא אתי כלפנים דמי, א"כ זה מלאכת שמים, ורבי יוסף לומד ברייתא שלא הוכשר למלאכת

סימן שאנו לא פוסקים את הדין של לא הוכשרו למלאכת שמים, ועדיין קושיית העולת שבת במקומה עומדת.

ו) ונראה שזה שהוסיף המגן אברהם שם בזה"ל: והטעם דאיתקש כל התורה לתפילין כדאיתא בקידושין דף לה, ובמילים אלו הנ"ל שהוסיף המג"א בזה באמת מתיישבת קושיית העולת שבת מכל וכל, והוא דהנה יש לחקור בדין זה שלא הוכשרו למלאכת שמים האם זה דין מחודש מלבד הדין של למען תהיה תורת ד' בפ"ך שזה קאי רק על תפילין שכתוב בהם תורת ד' מחדש רב יוסף שיש עוד דין שלא הוכשרו למלאכת שמים שכולל כל מלאכת שמים אפילו לאו בדוקא תפילין אלא גם רצועות או שאר תשמישי קדושה ויתכן שזה נלמד או מהלכה למשה מסיני או ממשכן, ולפ"ז הוי שני דינים האחד של למען תהיה תורת ד' בפ"ך מן המותר בפ"ך וזה קאי רק על תורת ד' כגון עור הפרשיות והבתים שכתוב בהם תורת ד' כפי שמסביר רש"י ז"ל, ועוד דין של לא הוכשרו למלאכת שמים שזה כולל שאר תשמישי קדושה או חפצי מלאכת שמים כמו שופר אף דלא כתיב בהו תורת ד'.

א) דנאמר שהדין של לא הוכשרו למלאכת שמים אינו דין מחודש אלא מיסודו הוי דין של למען תהיה תורת ד' בפ"ך, אלא דבלי חידושו של רב יוסף הייתי אומר שלמען תהיה תורת ד' קאי רק על תפילין שכתוב בהם תורת ד' ובא רב יוסף לחדש שדין זה של למען תהיה תורת ד' כולל גם שאר חפצי מלאכת שמים מטעם דאיתקש כל התורה לתפילין כדאי בקידושין, וא"כ אנו למדים על כל תשמישי קדושה ומלאכת שמים שצריך להיות מן המותר בפ"ך כמו תפילין דהוקשה כל התורה כולה לתפילין.

שבת על הרמ"א ומכשיר שופר מבהמה טמאה [אמנם בלי ברכה משום כבודו של הרמ"א ז"ל].

ד) והנה המגן אברהם ז"ל דוחה את קושיית העולת שבת על הרמ"א ז"ל וכתב דלא עיין במסכ' שבת דף כח, וביאר המחצית השקל משום דשם מבואר דאף רב יוסף שסובר לא הוכשרו למלאכת שמים אלא מבהמה טהורה בלבד גם הוא לומד את הדרש מהפסוק למען תהיה תורת ד' בפ"ך ומעמיד את הפסוק בפרשיות של תפילין ועור הבתים שבהם צריך שיהיה מן המותר בפ"ך מהפסוק של למען תהיה מפני שהם נקראים תורת ד' אמנם הרצועות שבה לא כתוב שום דבר ולכן זה לא נלמד מתורת ד' לכן צריך את הדין של הברייתא של רב יוסף שלא הוכשרו למלאכת שמים שזה נקרא עכ"פ מלאכת שמים ולכן צריך שיהיה ממין טהור, עכ"פ רואים שגם אליבא דרב יוסף יש לנו את שני הלימודים וא"כ עדיין נשאר לנו שוב הדין שלא הוכשרו למלאכת שמים אלא מבהמה טהורה בלבד, וא"כ נדחית קושיית העולת שבת ושוב דינו של הרמ"א מתיישב ומתורץ ולכן אנו פוסלים שופר מדבר טמא כיון שזה גם נקרא מלאכת שמים.

ה) אמנם עדיין עלינו להבין, הרי סוף סוף לכאורה צודק העולת שבת בקושיתו, דאם אנו נזקקים לדין של רב יוסף שלא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור מבהמה טהורה שוב אין אנו צריכים את הפסוק של למען תהיה תורת ד' בפ"ך כי הדין הזה שלא הוכשרו למלאכת שמים כולל הכל אפילו דברים שלא נקראים תורת ד' כמו רצועות, וכיון שאנו רואים שבכל זאת אנו דורשים את הפסוק של למען תהיה תורת ד' על גוף התפילין אז זה

שמים, ולכן דוחה העולת שבת את דין הרמ"א ז"ל ופוסק שכשר.

אבל המגן אברהם ז"ל לומד מהצד השני לעיל באות ח' דאין כאן שני דינים, ורב יוסף לא מחדש דין חדש של לא הוכשרו אלא דהוא מפרש את הפסוק של למען תהיה תורת ד' שזה כולל אף שאר תשמישי קדושה וחפצי מלאכת שמים אף שלא כתוב בהם תורה מטעם דהוקשה כל התורה לתפילין, ממילא זה הכל נלמד מדין בפיך מן המותר בפיך ולפ"ז שפיר אנחנו פוסקים כמו רב יוסף שלא הוכשרו למלאכת שמים אלא מבהמה טהורה בלבד שלומדים את זה מלמען תהיה תורת ד' בפיך מן המותר בפיך מטעם דכל התורה הוקשה לתפילין, ומיושב פסק הרמ"א ז"ל.

ז) ולפ"ז מובן היטב דהעולת שבת לומד כהצד הראשון דלעיל באות ז' דהווי שני דינים ודין זה של לא הוכשרו למלאכת שמים הוא דין לחוד שלא נלמד מלמען תהיי תורת ד' אלא ממשכן או הלכה למשה מסיני וא"כ אנו מוכרחים להגיד שלא פוסקים כמו רב יוסף שחידש דין זה שלא הוכשרו למלאכת שמים דאל"כ אין צריכים את הדין של למען תהיה תורת כי אפשר הכל ללמוד מדין רב יוסף שלא הוכשרו למלאכת שמים ואדרבה זה כולל עוד יותר, ומדחזינן דדרשינן את הפסוק של למען תהיי תורת ד' בפיך על תפילין ולא ילפי' מדין רב יוסף שלא הוכשרו למלאכת שמים ע"כ שאנו לא פוסקים את הדין שלא הוכשרו למלאכת

